

gaibola/taibola.

Com documento en el DCEC/DECH el cast. *ataifor* (sobretot andalusí i toledà) era «plato hondo», «*abacus*, aparador morisco» [c. 1440]; i que el seu ètímon àr. *taifúr* fou de l'àrab vulgar de les nostres terres ens ho testifiquen *RMA.*, el tangerí Abenbatuta (S. XIV) i d'altres.

Una altra prova indirecta de la vida en el nostre territori la va donar *taifúr* formant el derivat *taifúriya* (pròpiament adjectiu, 'a la manera d'un *taifúr*'), documentat ja en àrab en el sentit de 'plat soper o fondo, escudella'. D'on el cat. *tafurea* 'espècie de nau', documentat com *tafureya* des de 1415; sembla que és del català que es propaga al cast. *tafurea* [2.^a quart del S. XV], car des del cat. és d'on va passar al fr. [1365] i fins al grec cipriota [1340], en l'època de la dominació catalana a Grècia, i a d'altres llengües europees; veg. l'eruditíssim treball de H. i R. Kahane, *Est. Mz. Pid.*, 1950, I, 75-89. Des del punt de vista fonètic aquesta etimologia nàutica és perfecta;² i des del semàntic també s'explica molt bé tenint en compte que, essent una nau especialment adequada per a cavalcadures i efectius de cavalleria, havia de ser de forma molt còncava i de cabuda considerable; i, per consegüent, comparable a una escudella; Nebrixa tradueix «nave *tafurea*: hippago» [seria encara adj. llavors?], en un passatge del seu *Dict. Hisp.-Lat.* (s. v. *nave*, f.^o 18r.^o), i s. v.: «*tafurea*, para passar cavallos: hippagium».

¹ «*Corcho*: caja de corcho --- para conducir ciertos géneros ---», *DACEsp.*; «*corcha*: caja cilíndrica de corcho, de una pieza, donde se lleva el hurón», Alc. Venceslada, *Vocab. Andaluz.* — ² La *i* aràbiga sona molt oberta darrere *r*, o tot altre fonema de la sèrie vibrant-retracto-emfàtica («lletres solars»), com la *r*; *ta*- com a succedani de *tai*- tant pot ser del fenomen aħudit parlant de *TAÛT*, com per influència de *TA-FUR* (gent que féu tan gran paper en aquells llocs i temps, i que no devien haver de «navegar» poc, si més no els que engendraren o donaren nom a llurs versions europees).

Taialdà, ja medieval, no ha estat mai **Talaià* (esborrar-ho en *AlcM*) *Taidevista*, V. *tallar*

TAIFA, 'domini espanyol d'un reietó musulmà', pres de l'àr. *tá'ifa* 'nació, població', 'bandada o patoll de gent', 'secta'. □ 1.^a doc.: c. 1860 (MilàF).

«Adéu, bona maynada, sant monge, adéu: / ja és arribat lo dia del partiment; / si a Déu plau, en bon' hora nos reveurem; / mes, dels catius la *tayfa* per allí veig! / qui la mort m'ha donada?: cerqueu quin és / ...», *Mort de Galind* (O. Cat. Gilí, p. 301). En català (tampoc en castellà) no ha tingut mai ús popular, sinó com a terme modern d'historiadors (i alguna acc. figurada), de manera que es degué pendre per via sàvia.

D'altres accs. no creiem que existeixin (essent en diccionaris dolents), o almenys no ens en podem fiar, trobant-les en obres que no indiquen les seves fonts ni

gosen concretar-les gaire. Si en cast. en el sentit de 'colla de persones poc respectables' va néixer en el segle XVIII o no gaire abans o després, no ens consta, però tant allí com en cat. és probable que sortís de l'ús de gent amb ribets d'erudició (cronistes o capellans, o algun literat), i es popularitzés poc o molt, passant també a designar el bullícia d'aqueixa gent; en la nostra llengua no el porten els lèxics fins a Escrig (1851), «jarana o gresca», i Lab. 1888 «reunió de persones de mala vida o poc seny; bando o parcialitat»; aquell hi afegeix remissió a *olla de la Plana*, que defineix: «l'olla de la Plana, pròpia de la gent ordinària per lo general: la olla o cocido que se compone de alubias, calabaza y cosas semejantes, pero sin carne, y que regularmente se la hace durar toda una semana»; és clar que amb aquella remissió només volia dir que *taifa* és aqueixa gent ordinària. Aquí la cosa es tornà greu i còmica, perquè el pobre bastaix del tractant Salvat (cobrant a ralet per paraula) agafà aquesta «olla de la plana» com una «mena d'olla plana!» «perla» infel·lic recollida religiosament per *AlcM*.

Potser no fou la mateixa persona (o tanmateix ho era?) la que va comunicar a Marian Aguiló: «*tayfa* (Terrassa) fiambreta d'un plat». Però Ag., més crític que aquest eixerit terrassenc (i més desconfiat que *AlcM*) va posar-hi un gran interrogant. La cosa pitjor és que això ens hauria pogut desorientar (recordant-nos del cast. ant. *ataifor*), si no fos que estem escarmentats. Potser tenia més realitat el que un altre eixerit empordanès (o certa mestra de Llofríu) comunicà: «multitud de coses a fer: *avui sí que tenim molta taifa*» (*AlcM taifa* I, § 3): això ja pogué sortir de la *taifa* 'munició bullanguera', mig-sàvia i pseudo-popular; hi afegeix «apa, tornem a la *taifa*» on ja intervé (per confusió o comsevulga) *taleia/tarea*.

Taig, V. *tatx* (TÀCTICA) *Taija*, V. *tallija Taimat*, no ha estat mai català (veg. DCEC, TAIMADO)

TAINA, TEINA, TOINA, mots locals, afectius, de creació expressiva, que designen diversions sorolloses, bullícia i altres actes o coses frívoles; probablement surten tots, en definitiva, de refranys insignificants, a manera de tornada o ritornello, *taina-toina, tonton-ton-taine, taina-turru-daina*, que acompanyaven les cançonets de la tabola. □ 1.^a doc.: *taina*, 1768.

En la *Rondalla de Rondalles* valenciana (1768): «en lo dia de la Nòvia tots --- estigueren ben de *tayna*: perquè tiraren el barret al foc --- y hi hagué una Troya, que tot anava al bol ---», «--- la donsaina, que a tots mos posa de *tayna*», citats pel *DAG.* amb la definició 'gresca, gatzara'. Com a refrany apareix en una cançoneta nadalenca recollida sens dubte per JSGuarner a Alpatró (Vall de Gallinera), en *AlcM*: «*A la taina! A la turrudaina! A la de Belem! Què li portarem? Una botifarra i un bon present!*» També el dicc. de MGadea registra «*estar de taina*: estar de broma y divertido; *taina*: jolgorio, bulla»; i segons l'Escrig de Llombart, *taina* seria fins i tot un «baile, acompañado de tabal y dulzaina --- intercalando las mujeres con los